

19. Бичкова С. С. Цивільне процесуальне право України : [навчальний посібник] / С. С. Бичкова. – К. : Атака, 2006. – 384 с.
20. Нохрин Д. Г. Государственное принуждение в гражданском судопроизводстве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Нохрин Дмитрий Герольдович. – М., 2006. – 200 с.
21. Баландин В. Н., Павлушина А. А. Проблемы соотношения «материального» и «процессуального» в праве и ее значение для определения понятия «юридический процесс» / В. Н. Баландин, А. А. Павлушина // Журнал российского права. – 2002. – № 6. – С. 93–101.
22. Гражданский процесс : учебник / [Борисова Е. А., Иванова С. А., Кудрявцева Е. В. и др.] ; под ред. М. К. Треушниковой. – [2-е изд. перераб. и доп.]. – М. : ОАО Издательский Дом Городец, 2007. – 783 с.

УДК 349.2

Шульженко Ігор Владиславович,
завідувач кафедри гуманітарних і правових дисциплін Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, к.ю.н., доцент,

Шурупова Катерина Володимирівна,
доцент кафедри філософії і соціальних наук Криворізького Національного Університету, к.ю.н., доцент

ДИСЦИПЛІНАРНЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Стаття присвячена комплексному дослідженню і науковому аналізу чинного антикорупційного законодавства, яке регулює притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності, у вигляді дисциплінарного звільнення, за вчинення корупційних правопорушень.

Ключові слова: державний службовець, корупційне правопорушення, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарне звільнення.

Статья посвящена комплексному исследованию и научному анализу действующего антикоррупционного законодательства, которое регулирует привлечение государственных служащих к дисциплинарной ответственности, в виде дисциплинарного увольнения, за совершение коррупционных правонарушений.

Ключевые слова: государственный служащий, коррупционное правонарушение, дисциплинарная ответственность, дисциплинарное увольнение.

Article is devoted complex research and the scientific analysis of the operating anticorruption legislation which regulates attraction of civil servants to a disciplinary responsibility, in the form of disciplinary dismissal, for fulfillment of corruption offenses.

On the basis of the analysis of the statutory acts regulating legal relationship in the field of attraction of civil servants to legal responsibility for corruption offenses offers on current legislation improvement in this sphere are made, and also conclusions about that are reached, hundred disciplinary dismissal of the civil servant for corruption offenses has the features.

Key words: civil servants for fulfillment, corruption offenses, disciplinary responsibility, disciplinary dismissal.

Корупція є однією з найбільших перепон на шляху інтеграції України до світового співтовариства та розвитку громадянського суспільства. Корупція серед посадових осіб державної служби негативно впливає на реалізацію конституційних прав і свобод людини

та громадянина, проведення соціальних перетворень та економічний розвиток, викликає недовіру до державних службовців, створює негативний імідж держави на міжнародній арені.

Державні службовці – це особи, які, перебуваючи на державній службі, виконують завдання і функції держави. Тому саме від того, наскільки сумлінно вони ставляться до виконання своїх службових обов'язків, залежить стан прав і свобод людини в Україні.

Дієвим заходом стимулювання сумлінного ставлення державних службовців до своїх обов'язків і недопущення ними корупційних правопорушень, є законодавчо закріплена можливість притягнення їх, у передбачених законодавством випадках, до юридичної відповідальності, у тому числі і до дисциплінарної відповідальності у вигляді дисциплінарного звільнення.

Проблемі дисциплінарної відповідальності державних службовців були присвячені праці таких фахівців у галузі права, як Венедиктов В.С. [1], Іншин М.І. [2], Охотський Є.В., Ігнатов В.Г. [3] та інших. Проте, за межами їх праць залишилися деякі питання дисциплінарного звільнення державних службовців за вчинення корупційних правопорушень.

Метою статті є визначення особливостей притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності, у вигляді дисциплінарного звільнення, за вчинення корупційних правопорушень та внесення пропозицій щодо удосконалення антикорупційного законодавства.

Правовою основою протидії корупції в Україні є Конституція України, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, Стамбульський план дій боротьби з корупцією Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Указ Президента України від 21 жовтня 2011 року № 1001/2011 «Про Національну антикорупційну стратегію 1001 – 2015 роки», а також Закон України від 07.04.2011 № 3206 – VI «Про засади запобігання та протидії корупції».

Стаття 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року N 3206-VI (далі Закон) дає легальне поняття корупції – як використання особою, зазначеною в частині першій статті 4 цього Закону, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній в частині першій статті 4 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей [4].

Відповідно до підпункту «в» пункту 1 ч. 1 ст. 4 Закону до суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення відносяться державні службовці [4].

Юридична відповідальність державних службовців – багатогранна категорія, як за змістом, так і за структурою. Вона має економічні, моральні, культурні, психологічні, правові й інші аспекти. Її структура виявляється у взаємодії тих чи інших суб'єктів правовідносин. Юридична відповідальність державних службовців органічно пов'язана з правовими засадами службово-трудової діяльності, необхідністю суворого дотримання ними державної та службової дисципліни, законності. [2, с. 345].

Як зазначають Охотський Є.В. та Ігнатов В.Г. до складу заходів необхідної й можливої поведінки державного службовця входить і відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладених на нього обов'язків та обмежень. Відповідальність виявля-

ється і у застосуванні до державного службовця різних стягнень і покарань за скоєння вчинків та дій, котрі юридично визнаються забороненими й шкідливими [3, с. 479].

Таким чином, юридична відповідальність державних службовців за корупційні правопорушення це системи заходів, спрямованих на позбавлення державних службовців певних цінностей з метою забезпечення ефективної реалізації ними своїх функціонально-посадових обов'язків.

Частина 1 ст. 21 Закону передбачає можливість притягнення суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних правопорушень [4].

Дисциплінарна відповідальність державних службовців полягає у обов'язку державного службовця відповідати за вчинення трудового правопорушення і понести відповідні санкції у формі дисциплінарних стягнень.

Неможна не погодитися з висновками Венедиктова В.С., що подальша демократизація громадського життя, розвиток ринкової економіки і становлення правової держави вимагають наведення належного порядку в забезпеченні реалізації трудових відносин. Визначне місце в рішенні цієї проблеми приділяється і трудовій юридичній відповідальності. Будучи одним з найважливіших засобів забезпечення виконання трудових обов'язків, трудова юридична відповідальність є також своєрідним гарантом зміцнення законності при виникненні, зміні або припиненні трудових відносин в умовах існування різних і рівноправних форм власності. [1, с. 209].

Чинний Закон України Про державну службу від 16.12.1993 року 3723-ХІІ [5] крім основних прав (ст. 11) і обов'язків (ст. 10) державних службовців передбачає і певні обмеження (ст. 16) серед яких і обмеження, передбачені Законом України Про засади запобігання і протидії корупції від 7 квітня 2011 року.

Варто зазначити, що дисциплінарна відповідальність державних службовців передбачена як нормами Закону України про державну службу від 16.12.1993 року 3723-ХІІ так і нормами КЗпП України.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 року № 3723-ХІІ дисциплінарні стягнення застосовуються до державного службовця за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби, а також за вчинок, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює.

До службовців, крім дисциплінарних стягнень, передбачених чинним законодавством про працю України (догана та звільнення – ст. 147 КЗпП України), можуть застосовуватися такі заходи дисциплінарного впливу:

- попередження про неповну службу відповідність;
- затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду [5].

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 року № 3723-ХІІ крім загальних підстав, передбачених КЗпП України державна служба припиняється у разі недотримання пов'язаних з проходженням державної служби вимог, передбачених ст. 16 цього Закону [5]. Тобто недотримання обмежень передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року N 3206-VI.

Таким чином, притягнення державного службовця до кримінальної чи адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень тягне за собою і притягнення до дисциплінарної відповідальності у вигляді дисциплінарного звільнення з державної служби.

Дисциплінарна відповідальність, як один із видів юридичної відповідальності є предметом регулювання норм трудового права. До дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення притягаються визначені статтею 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року N 3206-VI особи, які є суб'єктами трудових правовідносин, за виключенням військовослужбовців Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів формувань, служба (праця) яких регулюється нормами адміністративного права.

Варто зазначити, що в Україні, реформування антикорупційного законодавства здійснюється одночасно з реформуванням законодавства про державну службу. 17 листопада 2011 року Президентом України був підписаний Закон України «Про державну службу» № 4050-VI в новій редакції, який набирає чинності з 1 січня 2016 року [6].

Новий Закон України «Про державну службу» № 4050-VI в редакції від 17.11.2011 р конкретизує випадки застосування дисциплінарного стягнення у формі дисциплінарного звільнення.

Частина 1 ст. 38 Закону України «Про державну службу» № 4050-VI в редакції від 17.11.2011 р визначає підстави для припинення державної служби у зв'язку з втратою права на державну службу. До таких підстав, серед інших відносяться:

- набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо державного службовця за вчинення умисного злочину та/або встановлення заборони займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави.

У даних випадках, суб'єкт призначення зобов'язаний звільнити державного службовця у триденний строк з дня настання або встановлення вищевказаного факту, якщо інше не встановлено законом [6].

Таким чином, за вище вказаних обставин, застосування дисциплінарного стягнення у вигляді дисциплінарного звільнення державного службовця є обов'язком, а не правом суб'єкта призначення.

Стаття 53 Закону України «Про державну службу» № 4050-VI в редакції від 17.11.2011 р регламентує види дисциплінарних стягнень, що застосовуються до державних службовців (зауваження; догана; сувора догана; попередження про неповну службу відповідність; звільнення з посади державної служби) і передбачає, що дисциплінарне стягнення до державного службовця застосовується не пізніше шести місяців з дня вчинення ним дисциплінарного проступку без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування у відпустці.

Варто зазначити, що Закон України «Про державну службу» № 4050-VI в редакції від 17.11.2011 р. не вказує строки застосування дисциплінарного стягнення до державного службовця з дня виявлення такого дисциплінарного проступку. Тому ми вважаємо, що необхідно доповнити ст. 53 Закону України «Про державну службу» № 4050-VI в редакції від 17.11.2011 р нормою, яка б передбачала строк застосування дисциплінарного стягнення до державного службовця, як з дня виявлення такого дисциплінарного проступку так і з дня вчинення ним дисциплінарного проступку.

Отже, особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців за вчинення корупційних правопорушень проявляються у тому, що:

- по-перше, процедура звільнення державного службовця за корупційне правопорушення регулюється нормами трудового права;

- по-друге, дисциплінарна відповідальність державного службовця за вчинення корупційних правопорушень проявляється у формі дисциплінарного звільнення;
- по-третє, посадова особа, уповноважена відповідно до законодавства, призначати на посади державної служби та звільняти з цих посад повинна, в обов'язковому порядку застосувати до державного службовця, дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення у випадку набрання законної сили рішення суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України Про засади запобігання і протидії корупції;
- по-четверте, дисциплінарне стягнення у вигляді дисциплінарного звільнення за корупційне правопорушення, застосовується не пізніше трьох днів з дня настання або встановлення факту набрання законної сили рішення суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності або набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо державного службовця за вчинення умисного злочину за корупційне правопорушення;
- по-п'яте, дисциплінарне звільнення державних службовців за корупційне правопорушення здійснюється лише у випадках якщо таке правопорушення регламентоване Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року N 3206-VI.

Список використаних джерел:

1. Венедиктов В.С. Інститут трудової юридичної відповідальності в системі трудового права України // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2002. – № 17. – С. 209–214.
2. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців в Україні. Дис... док. юрид. наук. / Національний університет внутрішніх справ – Харків, 2005. – 452 с.
3. Государственная служба: теория и организация: Курс лекций / Под общ. ред. Е.В. Охотского и В.Г. Игнатова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 640с.
4. Закон України Про засади запобігання і протидії корупції від 7 квітня 2011 року N 3206-VI // Відомості Верховної Ради України від – 2011 р. – № 40 – Ст. 404.
5. Закон України Про державну службу від 16.12.1993 року № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України – 1993 р. – № 52. – Ст. 490.
6. Закон України Про державну службу № 4050-VI в редакції 17 листопада 2011 року – Офіційний вісник України – 2012 р. – № 4. – Ст. 115.

